

Rodina a rodinná výchova

Obsah R a RV

- **PODOBY, DRUHY RODÍN, ŠTRUKTÚRA**
- **FUNKCIE RODINY A JEJ PORUCHY**
- **POROVNANIE RODINY EUROAMERICKÉHO A ISLAMSKÉHO TYPU**
- **ŽIVOTNÝ CYKLUS RODINY EUROAMERICKÉHO TYPU**
- **HODNOTENIE A CHARAKTERIZOVANIE RODINY SOCIÁLNYM PEDAGÓGOM**

PREČO JE RODINNÁ VÝCHOVA NAJDÔLEŽITEJŠIA?

*„Bez rodiny sa človek trasie od zimy
v nekonečnom vesmíre.“*

J. Tuwim

- RODINNÁ VÝCHOVA PÔSOBÍ NA DIEŤA V OBDOBÍ KEĎ JE NAJTVÁRNEJŠIE (RANOM A PREDŠKOLSKOM OBDOBÍ)
- PÔSOBÍ NA OSOBNOSŤ NAJDLHŠIE OBDOBIE ĽUDSKÉHO ŽIVOTA

RODINA JE ZÁKLADNOU PRIRODZENOU SOCIÁLNOU JEDNOTKOU

DNES ZDRUŽUJE ĽUDÍ PREDOVŠETKÝM NA PODKLADE **POKRVNEJ PRÍBUZNOSTI** A JE ZÁROVEŇ ZÁKLADNOU FORMOU ZAČLENENIA JEDINCA DO SOCIÁLNEJ ŠTRUKTÚRY.

VŠADE TAM, KDE DVAJA PARTNERI ŽIJÚ SPOLU, BÝVAJÚ POD JEDNOU STRECHOU, SPOLOČNE HOSPODÁRIA A VYCHOVÁVAJÚ DETI, HOVORÍME O RODINE.

VÝZNAM RODINY *dieťa*

- REPRODUKUJE ČLOVEKA AKO ŽIVOČÍCHA A SPROSTREDKUJE MU VRASTANIE DO VLASTNEJ KULTÚRY (**ENKULTURÁCIA**).
- PREPÁJA GENERÁCIE (ZABEZPEČUJE **TRANGENERAČNÝ PRENOS**).
- DO ZNAČNEJ MIERY **PREDURČUJE OSOBNOSTNÝ VÝVOJ** ČLOVEKA, JEHO VZŤAHY K ĽUĎOM.
- URČUJE SPÔSOB, AKÝM RIEŠI KONFLIKTY (RODINA PREDÁVA SOCIÁLNE ZRUČNOSTI).
- UČÍ DETI **AKO PREVZIAŤ SEXUÁLNU ROLU**.
- JE UNIKÁTNA, JEDINEČNÁ A NENAHRADITEĽNÁ, **SPÁJA ŠPECIFICKÉ S UNIVERZÁLNYM**.

VÝZNAM RODINY *PRE DOSPELÝCH*

- V SÚČASNOSTI MAŤ **STÁLEHO** PARTNERA A MAŤ DETI PATRÍ MEDZI **NAJVIAC OCEŇOVANÉ HODNOTY**.
- DOSPELÍ MAJÚ V DEŤOCH POCIT VLASTNEJ HODNOTY A ZMYSLUPLNOSTI EXISTENCIE.
- V DEŤOCH SA DOSPELÍ ZRKADLÍ.
- V DEŤOM DOSPELÍ OPÄŤ PREŽÍVAJÚ MLADOSŤ
- V DEŤOCH MAJÚ DOSPELÍ ŠANCU VYHNÚŤ SA CHYBÁM, KTORÉ ONI ZAŽILI S DOSPELÝMI

NEGATÍVNE VPLYVY RODINY

- ✘ RODINA JE ČASTO AJ ZDROJOM STRESU
- ✘ TRAUMATIZUJE DIEŤA (V NUKLEÁRNYCH RODINÁCH SÚ DETI ČASTO DANÉ NAPOSPAS RODIČOM S NEUROTICKÝM JEDNANÍM
- ✘ ZLOČINY AKO ZNEUŽÍVANIE A VRAŽDY SÚ NA 70% ZÁLEŽITOSŤOU RODINY A PRÍBUZENSTVA

RODINA V HISTORICKOM POHĽADE

- HISTORICKY VZNIKLA, ABY SA ĽUDIA MOHLI POSTARAŤ O DETI.
- RODIČOVSKÉ VZŤAHY BOLI PRED PARTERSKÝMI.
- V HISTÓRII SA PODOBY RODINY MENILI (VOĽNOSNUBNÉ VZŤAHY, VEĽKORODINA, NUKLEÁRNA RODINA).
- EXISTOVALI POKUSY ZRUŠIŤ RODINU AKO INŠTITÚCIU, NO RODINA SA VŽDY ZACHOVALA.

ZNAKY SÚČASNEJ RODINY AKO SOCIÁLNEJ SKUPINY

NESIE HLAVNÉ ZNAKY SOCIÁLNEJ SKUPINY AKO:

- KAŽDODENNÝ KONTAKT,
- SPOLOČNÁ DOMÁCNOSŤ,
- ČLENOV NAVZÁJOM SPÁJAJÚ ZVÄZKY (PRÍBUZENSKÉ AKO PARTNERSKÉ, MANŽELSKÉ SÚRODENECKÉ, POKRVNÉ ZVÄZKY RODIČOVSKÉ I PESTÚNSKE A ADOPTÍVNE),
- ČLENOVIA SKUPINY SPOLUPRACUJÚ NA PLNENÍ SPOLOČNÝCH CIEĽOV (POMÁHAJÚ SI PRI STAROSTLIVOSTI, VÝŽIVE, VÝCHOVE).

(OSOBITNOU SOC. SKUPINOU JE SÚRODENECKÁ KONŠTALÁCIA)

TYPY RODÍN V SÚČASNOSTI

Z HĹADISKA POČTU GENERÁCIÍ:

- NUKLEÁRNA RODINA (OTEC – MATKA– DIEŤA)
- DVOJGENERAČNÁ (RODIČIA A STARÍ RODIČIA)
- VIACGENERAČNÁ (RODIČIA, STARÍ RODIČIA A PRASTARÍ RODIČIA)

Z HĹADISKA ŠTRUKTÚRY:

- ÚPLNÁ – NEÚPLNÁ – DOPLNENÁ

Z HĹADISKA NAPŔŇANIA POTRIEB:

- HARMONICKÁ
- KONSOLIDOVANÁ

*PODĽA BIODROMÁLNYCH ETÁP ĽUDSKÉHO ŽIVOTA SA RODINY
TYPOLOGICKY LÍŠIA NA:*

- 1. PRIMÁRNA RODINA, ORIENTAČNÁ** DO NEJ SA ČLOVEK NARODÍ A V KTOREJ A PODĽA KTOREJ SI BUDUJE NESKORŠIU RODINU,
- 2. SEKUNDÁRNA (REPRODUKČNÁ) RODINA,** RODINA JE RODINA DO KTOREJ SA OČAKÁVA POTOMSTVO.

FUNKCIE RODINY,

PORUCHY FUNKCIÍ

A ICH PREJAVY

BIOLOGICKO-REPRODUKČNÁ FUNKCIA RODINY

– SÚVISÍ S BIOPSYCHICKÝMI POTREBAMI MUŽA A ŽENY (SEXUÁLNY ŽIVOT PARTNEROV, POTREBA LÁSKY)

A ZO ZACHOVANÍM ĽUDSKÉHO RODU, PLÁNOVANÉ RODIČOVSTVO (REPRODUKČNÁ –POČATIE, PÔROD)PRÍPRAVA RODIČOV NA RODIČOVSKÚ ROLU

PORUCHA:

MUŽ –ŽENA SPRÁVANIE

GENETICKY ZAKÓDOVANÉ

- EMANCIPÁCIA (?)

Ekonomicko-zabezpečovacia funkcia rodiny

- Ide o materiálne ZABEZPEČENIE rodiny
- Rodinný rozpočet a hospodárenie
(ide o vybavenie domácnosti elektrospotrebičmi, technikou) ako i príjmami rodičov
- Životný štandard
- Niekde sa uvádza aj ako hospodárska funkcia (rodina je aj spotrebiteľom trhu)
- Uplatnenie sociálnej politiky v praxi

SOCIALIZAČNÁ FUNKCIA

- Príprava detí na život: doma sa učia spoločenské správanie, hygienické návyky

Identifikujú sa v sociálnej roli otca a matky:

očakávaná -matka= obetavá, starostlivá

otec= sila, moc, múdrosť ochrana rodiny

- Rodina je trenažér na život v širšej spoločnosti
- Poruchy (r. nechce, nemôže, nedokáže sa starať o deti)

Emocionálna funkcia rodina

- Harmonické vzťahy
- Vzájomná tolerancia, rešpekt, láska a úcta
- Istota rodinného zázemia

Nenaplnenie: pocit opustenosti
a beznádeje

VÝCHOVNÁ FUNKCIA RODINY

- JE ZABEZPEČIŤ HARMONICKÝ ROZVOJ OSOBNOSTI DIEŤAŤA V OBLASTI:
    - MRAVNEJ, INTELEKTUÁLNEJ, ESTETICKEJ, CITOVEJ, PRACOVNEJ, TELESNEJ, SEXUÁLNEJ, NÁBOŽENSKEJ.
    - REŠPEKTOVANIE JEDINEČNOSTI DIEŤAŤA
  - V RODINE JE POTREBA STÁLOSTI, VZÁJOMNEJ ÚCTY, LÁSKY A SÚDRŽNOSTI
-
-

PODMIENKY DOBREJ RODIČOVskej VÝCHOVY

- PRIRODZENÁ AUTORITA RODIČOV,
- RODIČOVSKÁ LÁSKA,
- HARMONICKÉ VZŤAHY MEDZI ČLENMI RODINY,
- RODIČOVSKÉ ROLE V POSTAVENÍ OTCA A MATKY,
- OSOBNÝ PRÍKLAD RODIČOV,
- PRIMERANÉ POŽIADAVKY NA SPRÁVANIE A KONANIE DIEŤAŤA,
- PRESNÝ CIEĽ A PROGRAM (PRAVIDLÁ V RODINE),
- SPÄTOSŤ RODINY S VÝCHOVOU V SPOLOČNOSTI (RODINNÉ PROSTREDIE AKO PRÍPRAVA NA ŽIVOT MUSÍ BYŤ PODNETNÝM PROSTREDIEM),
- ORGANIZÁCIA ŽIVOTA (RITUÁLY, RYTMUS DŇA, ČISTOTA V DOMÁCNOSTI),
- DOSTATOK ČASU A TRPEZLIVOSTI PRI PÔSOBNÍ NA DIEŤA.
- VO VÝCHOVE SÚ ÚČINNÉ DLHODOBÉ VÝCHOVNÉ OPATRENIA, NIE JEDNORAZOVÉ VÝCHOVNÉ ZÁSAHY A OPATRENIA.

Ďalšie funkcie rodiny

- OCHRANNÁ
- OPATROVATEĽSKÁ
- KONTROLNÁ
- RELAXAČNÁ
- FUNKCIA URČUJÚCA STATUS
- NÁBOŽENSKÁ F.
- PRÁVNÁ F.
- KULTÚRNA F.

(bližšie M. Potočárová, s.78)